

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ
V TELČI

Městský úřad Moravské Budějovice
OVÚP - oddělení památkové péče
Nám. Míru 31
676 02 Moravské Budějovice

Váš dopis čj. | ze dne 26. 10. 2015 Naše čj. NPU-372/80071/2015 Vyřizuje | tel. 778 700 094 Spisový znak 820.2 V Telči dne 13. 11. 2015
MUMB/OVÚP/ 24547/2015 MgA. Jan Klimeš, Ph.D. /

Vyjádření podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

Moravské Budějovice, okres Třebíč, kraj Vysočina, prostorové úpravy ul. Tovačovského sady, Moravské Budějovice.

Vážený,

dne 26. 10. 2015 jsme obdrželi Vaši žádost o vypracování vyjádření podle ustanovení § 14 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, společně s kopií žádosti vlastníka a projektovou dokumentací PROSTOROVÉ ÚPRAVY UL. TOVAČOVSKÉHO SADY, MORAVSKÉ BUDĚJOVICE vypracované společností PROFI Jihlava, spol. s r. o. (datum 10/2015), ve věci:

„prostorové úpravy ul. Tovačovského sady, Moravské Budějovice na pozemku st. p. 105, parc. č. 4260/18, 4260/23, 4260/26, 4260/3, 4260/33, 4260/41, 57 v katastrálním území Moravské Budějovice, který se nachází na území Městské památkové zóny Moravské Budějovice, rejstříkové číslo 2093.“

Místo navrhované stavby se nachází na ul. Tovačovského sady a přilehlé části zámeckého parku (dnes park Tovačovského sady) v k. ú. Moravské Budějovice se nachází v památkově chráněném území Městské památkové zóny (MPZ). Historické jádro města Moravské Budějovice, vč. dané lokality, bylo prohlášeno za MPZ *Vyhláškou o prohlášení území historických jader měst za památkové zóny* dne 20. listopadu 1990.

Navrhovaným předmětem žádosti je především rozšíření vozovky a výstavba chodníku podél západní strany ulice, která ohrazuje bývalou zámeckou zahradu. Za tím účelem je navrženo odbourání stávající zdi, na jejím místě výstavba chodníku o šířce 2 m a výstavba nové opěrné zídky s novodobým oplocením s ocelovými sloupky směrem do nitra parcely č. 50. Bližší popis nahrazení zdi bývalého zámeckého parku je uveden v *Souhrnné technické zprávě* v části B.2 *Celkový popis stavby v SO 201 – Opěrná zídka s oplocením* takto: „Stávající zeď podél parku bude odstraněna a nahrazena novou opěrnou zídou, které bude usazena do úrovně navrženého chodníku a z pohledu z parku bude vyčnívat 0,5-1,0m nad upravený svah v parku, toto řešení bylo navrženo s ohledem na minimalizaci zásahu a

záboru stavebních prací v parku. Na navržené zídce bude osazeno nové oplocení, které se předpokládá s ocelovými sloupky a průhledné.“ Naproti tomu se však v Souhrnné technické zprávě v části B.1 Popis území stavby bodu f) požadavky na asanace, demolice, kácení dřevin uvádí paradoxně, že „demolice či asanace stávajících objektů se nepředpokládá“.

V rámci stavby je dále navrženo odvodnění zpevněných ploch, třebaže v tomto bodě není předložena projektová dokumentace jednotná (bezesporná). Jak čteme v Průvodní zprávě části A.3 Údaje o území předložené projektové dokumentace, „návrh nepředpokládá nové odvodnění navrženou dešťovou silniční kanalizací se zaústěním do přeřadu z odlehčovací komory v parku, dále osazení nových uličních vpustí a jedné pásové vpusti,“ ačkoliv naproti tomu v části A.4 Údaje o stavbě téže Průvodní zprávy je uvedeno, že „dojde ke zlepšení odvodnění zpevněných ploch navrženou dešťovou silniční kanalizací, která bude zaústěna do přeřadu z odlehčovací komory, a tudíž nebude zatěžovat stávající jednotnou kanalizaci včetně centrální ČOV.“

Další navrhovanou změnou je přeložka veřejného osvětlení (VO), přeložka vysokého napětí (VN) a nízkého napětí (NN) a přeložka sdělovacích vedení. Z památkového hlediska zaujme především následující provedení rozvodu veřejného osvětlení: „V upravovaném prostoru komunikace a chodníku v ulici Tovačovského sady se nachází stávající rozvod VO se stávajícími osvětlovacími body, stožáry se svítidly. Stožáry se svítidly budou zdemontovány a budou přemístěny do nových pozic v kraji chodníku u nové opěrné zdi. Do stožárů budou napojeny kabely upravovaného rozvodu, které budou na koncích stavby připojeny na stávající rozvody.“

V předprojektové přípravě byly provedeny diagnostické průzkumy stávající vozovky v ulici Tovačovského sady. Ta je popsána v Souhrnné technické zprávě v části B.1 Popis území stavby v bodě b) výčet a závěry provedených průzkumů a rozborů (geologický průzkum, hydrogeologický průzkum, stavebně historický průzkum apod.) následovně: „Z konstrukčního hlediska se jedná o netuhou vozovku s krytem z asfaltových vrstev, kdy obrusná vrstva je porušená a degradovaná, řada poruch souvisí se stářím a únavou jednotlivých konstrukčních vrstev, zatékání vody do konstrukce s nezanedbatelným vlivem klimatických podmínek a zásahů do komunikace v rámci oprav nebo výstavby inženýrských sítí, Podkladní stmelená vrstva je tvořena vrstvou z PM + nátěr s dehtovým pojivem. Vrstva je masivně degradovaná, rozpadlá a pojivo je na všech sondách částečně smyté s povrchu zrn kameniva vlivem nízké afinity mezi kamenivem a použitým pojivem, spodní podkladní vrstva je z historické kamenné nestandardní dlažby rozdílného velikosti a tvaru dlažebních prvků kladených bez podkladních nestmelovaných vrstev a lože přímo do zeminy.“ Náhradou za historickou kamennou dlažbu není předloženou projektovou dokumentací navrhován nový materiálově-technologický povrch s jakoukoliv bližší specifikací, neboť v téže části Souhrnné technické zprávy se uvádí, že „předpokládá se pouze odstranění stávajících zpevněných povrchů a jejich nahrazení povrchy novými dle požadavku investora.“

Návrh předpokládá rozsah následujících dispozic a parametrů: komunikace - MO2/30 - š.5,5m - dl. 176 m, chodník š.2,0m; dešťová kanalizace DN300 v délce 150m. Celková stavba je umístěna na plochách určených pro dopravní obslužnost (místní komunikace) a rozšíření chodníku a nová zídka s oplocením včetně navržené dešťové kanalizace zasahují do ploch ZS (zeleň sídelní).

K žádosti vám sdělujeme:

Po ověření situace na místě samém, prostudování předložené žádosti a za současného stavu poznání dotčeného objektu konstatujeme, že záměr navržených prací z hlediska odborné organizace státní památkové péče není přípustný.

Zdůvodnění:

Navrhovaný stavební záměr se nachází na území MPZ Moravské Budějovice. Předmět zájmu státní památkové péče je v daném území vymezen *Vyhláškou o prohlášení území historických jader měst za památkové zóny v Jihomoravském kraji* ze dne 20. listopadu 1990, konkrétně čl. 4:

„Předmětem státní památkové péče v zónách jsou:

- a) **Historický půdorys a jemu odpovídající prostorová a hmotová skladba, městské interiéry včetně povrchu komunikací, historické podzemní prostory**
- b) *Panoráma zóny a hlavní dominanty v blízkých a dálkových pohledech*
- c) *Nemovité kulturní památky*
- d) **Objekty dotvářející charakter zóny**
- e) **Veřejná a vyhrazená zeleň**
- f) *ostatní objekty v zóně.*“

Z uvedené citace je zřejmé, že přípustným demolicí zdi bývalého zámeckého parku by byly porušeny hned tři z šesti uvedených bodů, a sice bod a), bod d) a bod e). Především ohradní zeď bývalé zámecké zahrady a dispozice přilehlé komunikace je totiž dokladem jak původního historického půdorysu a jemu odpovídající prostorové a hmotové skladby, tak v případě zdi navíc i objektem, který historicky ve své zachovalé autenticitě dotváří charakter zóny. Spolu s tím je i půdorysné zachování původního zámeckého parku důležitým urbanistickým prvkem, který by měl být nikoliv omezen, ale naopak rehabilitován do původní podoby.

Za účelem konkretizace předmětu zájmu památkové péče města byl v prosinci 2009 vypracován *Plán ochrany městské památkové zóny Moravské Budějovice* Ing. arch. Karlem Kučou, který k obecnému respektování historického urbanismu uvádí na str. 11 následující konkretizaci:

„Historická půdorysná struktura, daná půdorysnými liniemi urbanistických bloků a urbanistických prostorů (náměstí, ulice) (včetně parků, a vodních toků apod.) je základní památkovou hodnotou památkové zóny a proto nesmí být měněna, a to ani pokud jde o detailní průběh stavebních čar; zejména nejsou přípustné posuny stavebních čar či vyrovnávání jejich historicky vzniklých nepravidelností či ústupků.

– V místech, kde byla historická půdorysná struktura narušena novodobými zásahy od poloviny 20. století, je třeba směřovat k její obnově, což se týká i případů, kdy v řadové zástavbě vznikla novostavba ustoupená za historickou stavební čáru.

– Dochovaná historická parcelace intravilánu, tedy hustota, směr, tvar, příčné dělení parcel v rámci urbanistického bloku, je rovněž důležitou složkou památkové hodnoty území a proto nesmí být měněna. Zejména proto není žádoucí scelování nebo dělení parcel.“

Z hlediska odborné organizace státní památkové péče NPÚ je urbanistický posun navrhovaného rozšíření komunikace s přilehlým chodníkem směrem do parcely č. 57 bývalého zámeckého parku shledán jako nepatřičný zásah zcela v rozporu s původní a dodnes uchovanou historickou zástavbou daného prostředí. Samotný plán ochrany města se v části *A3.1a Obecná opatření pro potlačení rušivých zásahů do historické urbanistické struktury* na str. 12 vyjadřuje k danému tématu následujícím způsobem: *„zastavování historických urbanistických prostorů (ulic, náměstí, návsi), na nichž v minulosti žádné stavby neexistovaly, parků, okrasných zahrad, dále např. humen, předzahrádek a podobně je zcela nepřipustné,*“

Dodejme na okraj, že rovněž na str. 13 je pak definováno, co zmíněný plán ochrany pod pojmem nemovitost rozumí: „*pojmem nemovitost zahrnuje jak budovy, tak stavby drobné architektury a plastiky, včetně staveb liniových (např. ohradní zdi), ale i nezastavěné pozemky (urbanistické prostory, parky apod.)*.“

Z historického hlediska je dnešní park Tovačovského sady vzniklý na místě původní zámecké zahrady patrně již z přelomu 18. a 19. stol. Od horní části zámecké zahrady je přehrazen veřejnou komunikací ul. Tovačovského sady. Po obou stranách této ulice je horní i dolní část zahrady vyhrazena zdí o výšce v rozmezí cca 1,5 m až 2,5 m, materiálově ze smíšeného zdiva (kámen, cihla) a návaznost obou částí zámecké zahrady pak napovídá symetricky umístěné protilehlé vstupy – brány z vystavěných masivních pilířů. Citovaný *Plán ochrany městské památkové zóny Moravské Budějovice* konkrétně k zmíněnému architektonickému prvku uvádí:

„Západní ohradní zeď zámeckého parku, prolomená prostou pilířovou branou, tvoří nedílnou a hodnotnou součást zámeckého areálu i urbanistické kompozice, neboť odděluje tuto část parku od ulice Tovačovského sady, za níž pokračuje dolní část parku.“

(str. 33)

Nejen ověřením na místě samém, z něhož je patrná materiálová a konstrukční skladba ohradní zdi, která je v jihozápadní části navíc doplněna o soustavu opěrných pilířů, ale i z výše uvedeného plánu ochrany jasně vyplývá, že sama ohradní zeď je historickým prvkem, který z pohledu zájmu státní památkové péče musí zůstat zachován. Demolicí ohradní zdi pocházející z první poloviny 19. stol. by byla vážně porušena původní půdorysná stopa daného prostředí (parcelace) i výrazný architektonický prvek zdiva. Je nutno podotknout, že se jedná o prvek, který je navíc pohledově výrazně exponován ze všech veřejně přístupných míst v okolí (z ulice i z parku). Jedná se nenahraditelný autentický prvek, který nelze žádným způsobem suplovat, zejména pak ne navrhovanou podezdívkou s novodobým oplocením za použití ocelových sloupků.

Namísto předkládaného řešení by z perspektivy odborné organizace státní památkové péče bylo vítanější, pokud by vznikl zájem na rehabilitaci daného prostředí, zejména pak zachování půdorysné stopy parku, v zachování a opravě ohradní zdi parku, která je navíc ve výkresové části č. 1 plánu ochrany MPZ Moravské Budějovice označena jako „architektonicky cenná stavba“.

V souvislosti s rehabilitací dnes nepříznivého stavu parkové úpravy je na jiném místě téhož dokumentu zdůrazněna nutnost rehabilitace celého řešeného urbanistického prostředí (tj. včetně dalších nemovitostí, které dotčené území neodmyslitelně vytvářejí):

„Počátkem 19. století vznikla oddělená část zámecké zahrady po obou březích řeky pod Pivovarskou ulicí, která byla roku 1824 členěna do čtyř zhruba pravouhlych polí, z nichž každé mělo pravidelnou radiální kompozici. Tato podoba zahrady později zanikla a nyní je zde neudržovaná, v zásadě krajinářská úprava.“

(str. 68)

„Součástí Horní Visky tvoří rovněž specifická enkláva zanedbaného zámeckého parku při Rokytce (z něhož patří do památkové zóny jen pravobřežní část), který po patričné regeneraci může výrazně obohatit celkové prostředí památkové zóny i celého města. Zvláštní pozornost si zaslouží též obnova komplexu bývalého pivovaru čp. 418, který s parkem bezprostředně sousedí.“

(str. 36)

Situace původního členění zámeckého parku viz v obrazové příloze našeho vyjádření.

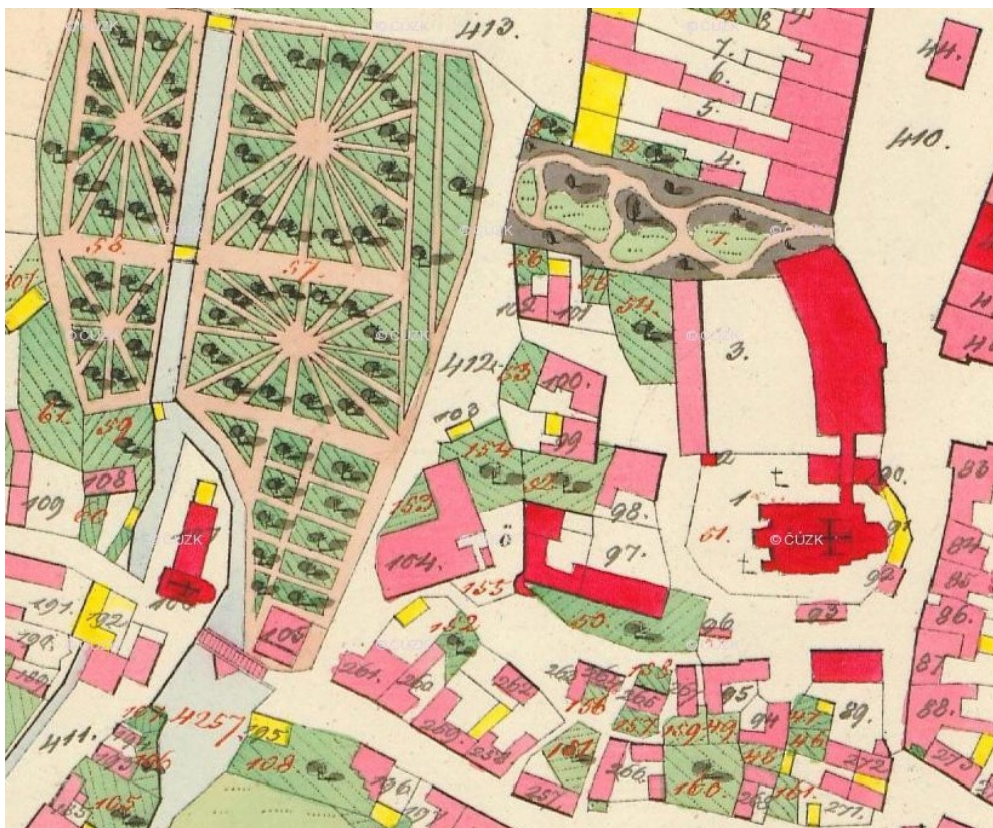
Závěr:

Toto vyjádření k záměru je podkladem pro vydání stanoviska orgánu státní památkové péče, kterým je Městský úřad Moravské Budějovice. Dovolujeme si Vás požádat, aby v zájmu zpřesnění byla do závazného stanoviska přiložena i obrazová příloha, která tvoří nedílnou součást výrokové a zdůvodňující části našeho vyjádření.

S pozdravem

Mgr. et Mgr. Jana Musilová
vedoucí odboru péče o památkový fond

Obrazová příloha:

Původní řešení parkové úpravy spodní části zámecké zahrady dle tzv. stabilního katastru z roku 1824.

Severní část ohradní zdi bývalé zámecké zahrady navrhované k demolici, pohled od jihu k severu.

Vstupní brána do spodní části zámecké zahrady.

Opěrný systém jihozápadní části zdi, pohled směrem ze zámku.